

Nyílt Lapok 2007/4
Az Echo Innovációs Műhely munkatanulmány sorozata

Nagycsaládos szervezetek helyzete 2007

Ruff Tamás

© Copyright Echo Nonprofit Network, 2007

A „Nyílt Lapok” az Echo Innovációs Műhely közhasznú egyesület műhelytanulmány sorozata. Elsődleges célja, hogy közreadja azokat az elméleti és gyakorlati eredményeket, tanulmányokat, melyek az Echo Nonprofit Network projektjei során készültek és úgy gondoljuk, hogy más civil szervezetek számára is hasznosíthatók.

A műhelytanulmányok nem tudományos közlemények, eredetileg nem publikációs szándékkal készültek, hanem valamilyen kutatási vagy fejlesztési program szakértői háttéranyagként, módszertani segédleteként vagy alapozó tanulmányaként. Éppen ezért a műhelytanulmányok kéziratnak minősülnek, hivatkozni ennek figyelembevételével csak a feltüntetett szerzők, annak hiányában a tanulmányt jegyző szervezet engedélyével lehet.

A tanulmányokkal, jelentésekkel kapcsolatos megjegyzéseket, hozzászólásokat és kritikákat a szerzők és az Echo Nonprofit Network szívesen fogadja.

Ha kapcsolatba szeretne kerülni nonprofit műhelyünkkel, vagy ha tanulmánnyal kapcsolatban további információra van szüksége, kérjük írjon az info@echosurvey.hu címre vagy keressen bennünket a www.echonetwork.hu honlapon található kontaktok valamelyikén.

A szerzők és az Echo Nonprofit Network a műhelytanulmány másodlagos közlésével, sokszorosításával, más tanulmányok részeként való felhasználásával kapcsolatos szerzői jogokat fenntartja magának.

I. Előzmények

A Székesfehérvári Regionális Nagycsaládosok Egyesülete két évvel ezelőtt, 2005 februárjában a közép-dunántúli régióban végzett a régióban működő nagycsaládos szervezetek és csoportok körében egy helyzetfeltáró kutatást, a szervezetek általános helyzetéről, humán és infrastrukturális erőforrásaikról, illetve a települési és egyéb kapcsolatrendszerükről.

A kutatás eredményei azt mutatták, hogy a régión belül a szervezetek nagy része forráshiánnyal küzd, nincsenek meg azok a humán- és technikai erőforrások, amelyek segíthetnék ezen szervezetek megerősödését, a normális és kiegyensúlyozott munkát. Külön gondot jelent, hogy a szervezetekben dolgozó vagy önkéntes munkát végző emberek szakmailag képzetlenek. Ezek a tényezők nincsenek jó hatással a szervezetek helyi szinten történő érdekérvényesítésére, illetve a pályázati úton történő forrásszerzésre.

A fenti kutatási program tapasztalataira és hasznosíthatóságára építve a Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) elhatározta a Székesfehérvári Regionális Nagycsaládosok Egyesülettel való együttműködésben, hogy országos szinten is elvégezzék egy hasonló kutatást, azzal a céllal, hogy képet kapjanak tagszervezeteik helyzetéről, és a későbbi – akár országos szintű – munka során felhasználják a felmérés tapasztalatait.

A program keretében 2006 januárjában a NOE önkéntes kérdőíveket küldött szét a tagszervezeteinek (formális és informális nagycsaládos szervezeteknek és csoportoknak). A levélben megkeresett célcsoport tagjai közül 71 kérdőívet kaptunk vissza, azonban három szervezet kétszer küldte vissza saját kérdőívét, így a végleges elemzési egység 68 szervezetre terjedt ki. A kutatás során nem tudományosan összeállított, reprezentatív mintát alkalmaztunk, így a válaszadás teljesen esetleges volt, ezért a kapott eredmények szociológiai értelemben nem tekinthetők reprezentatívnak, az adatokból csupán a kérdőívre válaszoló szervezetekre nézve lehet megállapításokat tenni. Ugyanakkor fontos hozzátenni, hogy az adatgyűjtés célja nem is tudományos kutatás volt, a kérdőíves adatfelvétel segítségével az egyesületek általános helyzetéről, erőforrásairól és kapcsolatrendszerükről szerettünk volna információt kapni.

A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést tisztított és ellenőrzött adatbázison, SPSS programmal végeztük.

II. A szervezetek területi elhelyezkedése és humánerőforrás helyzete

A kérdőíveket az ország 68 nagycsaládos szervezetének illetve csoportjának képviselője töltötte ki és juttatta vissza a megadott határidőig, ezek a szervezetek területi megoszlásuk szerint az alábbiak:

Ssz	Egyesület neve	Megye	Település
1	Jászszenzlászlói Nagycsaládosok Egyesülete	Bács-Kiskun	Jászszenzlászló
2	Kalácsa Nagycsaládosok Egyesülete	Bács-Kiskun	Bácsa
3	Kalocsai Sokszínvirág Nagycsaládos Egyesület	Bács-Kiskun	Kalácsa
4	Fészekrakó Kiskunhalasi Nagycsaládos Csoport	Bács-Kiskun	Kiskunhalas
5	NOE Mélykúti Csoportja	Bács-Kiskun	Mélykút
6	Pécsi Székesegyház Nagycsaládos Egyesület	Baranya	Pécs
7	Újkígyósi Nagycsaládosok Közhasznú Szervezete	Békés	Újkígyós
8	"Csupaszív" Nagycsaládos Egyesület	Békés	Békéscsaba
9	Nagycsaládosok Gyomaendrődi Egyesülete	Békés	Gyomaendrőd
10	Nagybánhegyesi Nagycsaládos Egyesület	Békés	Nagybánhegyes
11	"Kuckó" Nagycsaládos Egyesület	Békés	Gábortelep
12	Nagycsaládosok Köröstarcsai Egyesülete	Békés	Köröstarcsa
13	Körösladányi Nagycsaládosok Egyesülete	Békés	Körösladány
14	Abaújszántói Gyermekünkért Csoport	Borsod-Abaúj-Zemplén	Abaújszántó
15	Edelényi Nagycsaládosok Baráti Köre	Borsod-Abaúj-Zemplén	Edelény
16	Nagycsaládosok Miskolci Szivárvány Egyesülete	Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc
17	Nagycsaládos Hejőkeresztúri Egyesülete	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hejőkeresztúr
18	Intarzia Káposztásmegyeri Nagycsaládosok Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
19	Nagycsaládosok Kispesti Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
20	XVI. Ker Nagycsaládosok Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
21	Nagycsaládosok Kőbányai Szent László Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
22	Nagycsaládosok Józsefvárosi Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
23	"Bizalom" Erzsébeti-Soroksári Nagycsaládos Egyesület	BUDAPEST	Budapest
24	Nagycsaládosok Szent Lőrinc Egyesülete	BUDAPEST	Budapest
25	Nagycsaládosok Ruzsai Egyesülete	Csongrád	Ruzsa
26	"Puszi" Ásotthalmi Nagycsaládosok Egyesülete	Csongrád	Ásotthalmom
27	"Gyermekszív" Nagycsaládos Egyesület	Csongrád	Ópusztaszer
28	Kisteleki Nagycsaládosok Egyesülete	Csongrád	Kistelek
29	"Remény" Nagycsaládosok Egyesülete	Csongrád	Üllés
30	Nagycsaládosok Csanyteleki Egyesülete	Csongrád	Csanytelek
31	Nagycsaládosok Mezőfalvi Egyesülete	Fejér	Mezőfalva

32	Iváncsai Nagycsaládosok Egyesülete	Fejér	Ivácsa
33	Székesfehérvári Regionális Nagycsaládosok Egyesülete	Fejér	Székesfehérvár
34	Életfa Egyesület	Győr-Moson-Sopron	Mosonmagyaróvár
35	Kapuvári Nagycsaládos Egyesület	Győr-Moson-Sopron	Kapuvár
36	"Add a kezed" Püspökladányi Nagycsaládosok Egyesülete	Hajdú-Bihar	Püspökladány
37	NOE Szentpéterszegi Csoportja	Hajdú-Bihar	Szentpéterszeg
38	Nagycsaládosok Csömmői Egyesülete	Hajdú-Bihar	Csömmő
39	"Mosolyvirág" Nagycsaládosok Debreceni Egyesülete	Hajdú-Bihar	Debrecen
40	Nagycsaládosok Egri Egyesülete	Heves	Eger
41	Mátra Nagycsaládos Egyesület	Heves	Markaz
42	Szolnoki Nagycsaládosok Egyesülete	Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok
43	Lábatlani Nagycsaládok Egyesülete	Komárom-Esztergom	Lábatlan
44	NOE TÁTI Csoportja	Komárom-Esztergom	Tát
45	Leányvári Nagycsaládos Egyesület	Komárom-Esztergom	Leányvár
46	NOE Piliscsabai Csoportja	Pest	Piliscsaba
47	Nagycsaládosok Hernádi Egyesülete	Pest	Hernád
48	Nagycsaládosok Táborfalvi Egyesülete	Pest	Táborfalva
49	Biatorbágyi Nagycsaládosok Egyesülete	Pest	Biatorbágy
50	NOE Tápiószecsői Csoportja	Pest	Tápiószecső
51	Nyársapáti Nagycsaládos Egyesület	Pest	Nyársapáti
52	Pilisszentiváni Nagycsaládos Csoport	Pest	Pilisszentiván
53	Nagycsaládosok Örkényi Csoportja	Pest	Örkény
54	Gyermekszív Nagycsaládosok Egyesülete	Pest	Súlysáp
55	Felsőpakonyi Lurkók	Pest	Felsőpakony
56	Homokszentgyörgyi Nagycsaládosok Egyesülete	Somogy	Homokszentgyörgy
57	Nagycsaládosok Siófoki Egyesülete	Somogy	Siófok
58	Nagycsaládosok Kaposvári Egyesülete	Somogy	Kaposvár
59	Családi Kör Egyesület	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagykálló
60	Szekszárdi Nagycsaládosok Egyesülete	Tolna	Szekszárd
61	Nagycsaládosok Tolnai Egyesülete	Tolna	
62	Várdombi Nagycsaládosok Egyesülete	Tolna	Várdomb
63	Csupaszív Egyesület	Veszprém	Pétfürdő
64	Nagycsaládosok "Szivárvány" Egyesülete	Veszprém	Balatonfüred
65	Ajkai Nagycsaládosok Csoportja	Veszprém	Ajka
66	Árvácska Egyesület	Veszprém	Taliándörög
67	Nagycsaládosok Nagykanizsai Egyesülete	Zala	Nagykanizsa
68	Nagycsaládosok Egyesülete	Zala	Zalaegerszeg

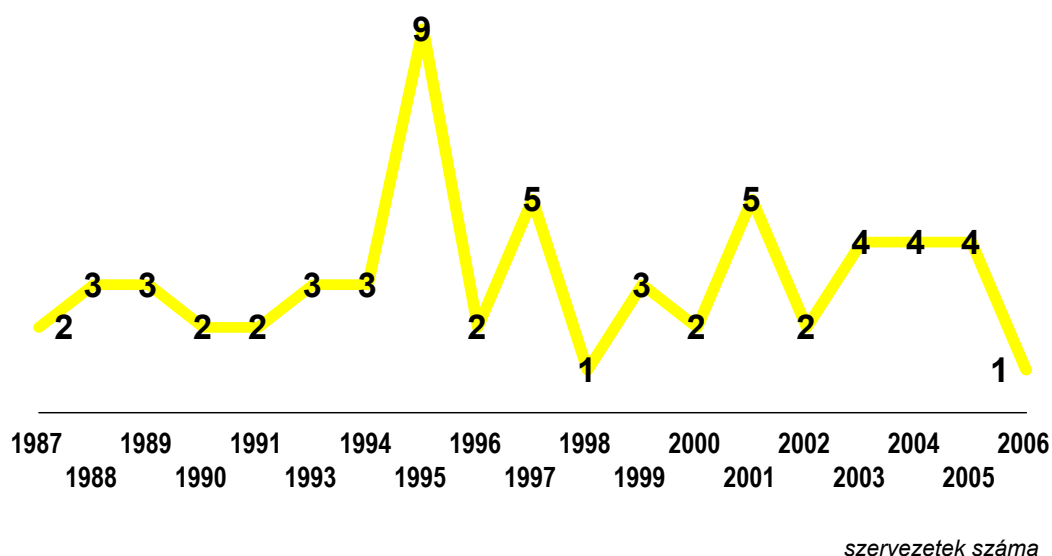
A kutatásban a szervezetek közül leginkább a pest, békés, csongrád, bács-kiskun megyeiek és budapesti szervezetek voltak a legaktívabbak, ők küldték vissza nagyobb számban a kérdőíveket, míg Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből csak egy-egy szervezet tette meg ugyanezt. A kutatási beszámolóban vas és nógrád megyei szervezetek nem szerepelnek, mivel ezekből a megyékből nem kaptunk vissza kérdőíveket. Az ország többi megyéjéből átlagosan 3-4 szervezettől érkezett vissza kérdőív.

A szervezetek kétharmada (46 szervezet) helyi, települési szinten működik, egynegyedük (17) kistérségi szinten vagy legalábbis több szomszédos települést fog át működés szempontjából, megyei szinten 3, illetve regionális szinten 2 szervezet dolgozik.

A szervezeti formát tekintve a szervezetek 84 százaléka (57 szervezet) egyesület, 16 százaléka (11 szervezet) pedig bíróságon nem bejegyzett körként, csoportként működik. Az utóbbiak között 4 pest megyei, 2-2 bács-kiskun és borsod-abaúj-zemplén megyei, és 1-1 veszprém és hajdú-bihar megyei csoport található.

A szervezetek majdnem fele (45 százaléka) 1995-ig megalakult, 22 százaléka 1996-2000 között és egyharmaduk 2001-2006 között. Az alapítási „kedv” szempontjából kiemelkedik a 1995. év, ekkor 9 szervezet indította el működését. A szervezetek közül 8 szervezet képviselője nem tudta megmondani, mikor alapították a szervezetüket, ezért a rájuk vonatkozó adatok hiányoznak az alábbi diagramról.

Melyik évben indította működését?

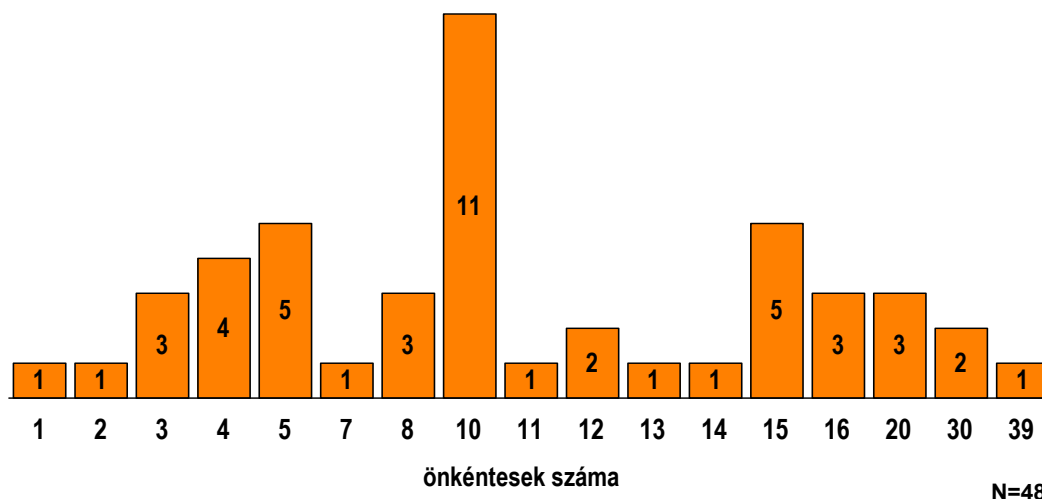
A legkorábban alapított szervezetek főleg Budapesten, Békés és Csongrád megyében találhatóak, míg a „legfiatalabbak” Bács-Kiskun és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.

A kérdőívet kitöltő szervezetek 10 százalékánál (7-8 szervezet) vannak státusz szerinti közép- és felsőfokú végzettségű alkalmazottak, a működés során adódó feladatokat, tevékenységeket többnyire önkéntes, társadalmi munkában végzik az egyesületi tagok, illetve a szervezetek körül lévő támogatók, segítő szakemberek, ezt a szervezetek 70 százaléka nyilatkozta.

Attribútum	Szervezetek száma	Min. létszám (fő)	Max. létszám (fő)	Összes létszám (fő)	Átlag (fő)	Szóródás (fő)
alapfokú végzettségű alkalmazott	1	5	5	5	5	-
középfokú végzettségű alkalmazott	7	1	12	30	4	4
felsőfokú végzettségű alkalmazott	8	1	3	13	2	1
önkéntes munkát végző segítő	48	1	39	538	11	8

Az önkéntesek száma a szervezetek 70 százalékánál összesen 538 fő, és az önkéntesek szóródása a szervezetek között elég nagy, ami azt jelenti, hogy vannak olyan szervezetek, amelyeknél kiugróan sok az önkéntes, illetve van több olyan is, ahol csak néhány személy van. Az alábbi táblázatban azt tüntettük fel, hogy hány szervezetnél hány önkéntes dolgozik. Ahogy láthatjuk, a szervezetek 60 százaléka maximum 10 önkéntessel rendelkezik.

Az önkéntesek megoszlása a szervezetek számának arányában

A szervezetek humánerőforrás helyzetét nagyban meghatározza az is, hogy hány taggal rendelkezik az adott szervezet, illetve ezek közül a tagok között hányan aktívak, akik rendszeresen dolgoznak vagy segítenek a közös munkába. A 68 szervezet összesen 18374 taggal rendelkezik¹, ezekből összességében 1072 fő tekinthető aktív tagnak. Az utóbbiak számításánál azonban figyelembe kell venni azt, hogy ezekhez sok esetben valószínűleg a válaszadók beszámították a korábbi kérdésnél megadott önkéntesek számát is, azaz a két adat között némi átfedés lehetséges.

Humánerőforrás megoszlás

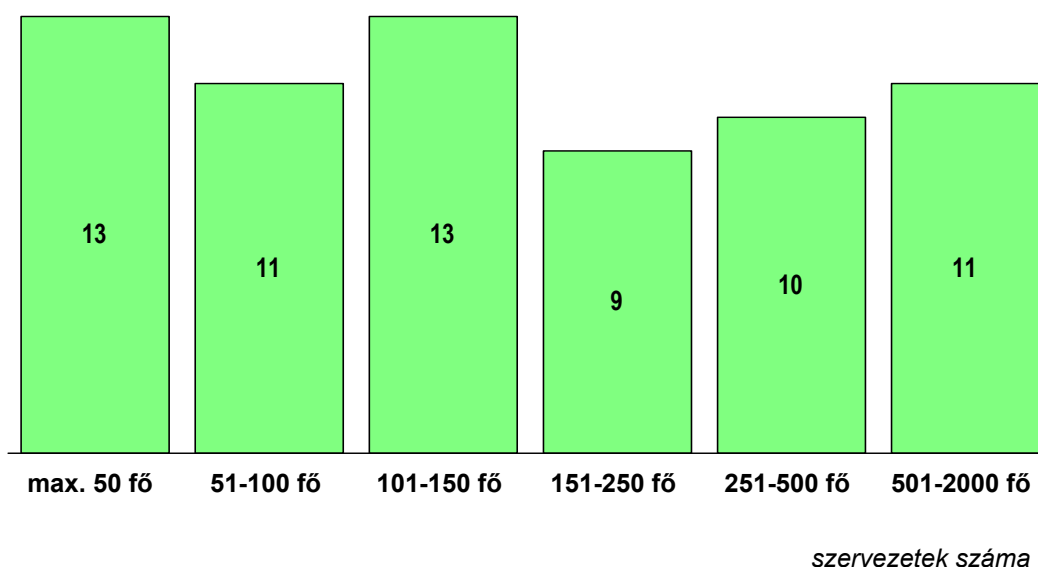
nyilvántartott tagok száma	18374
aktív tagok száma	1072
önkéntesek száma	538
<hr/>	
alapfokú végzettségű alkalmazottak	5
középfokú végzettségű alkalmazottak	30
felsőfokú végzettségű alkalmazottak	13

Attribútum	Szervezetek száma	Min. létszám (fő)	Max. létszám (fő)	Összes létszám (fő)	Átlag (fő)	Szóródás (fő)
Nyilvántartott tagok	67	15	2000	18374	274	367
Aktív tagok	65	2	150	1072	16	21

A szervezeti tagsági létszámok között nagy eltérések vannak, a legkisebb szervezetek 15 főt számlálnak, míg a legnagyobb 2000 főt. Átlagosan egy szervezetre 274 tag jut, azonban nagy a szóródás (367 fő). A szervezetek felénél a nyilvántartott tagok száma maximum 140 fő, és további 13 százalékuk sem lépi át a 200 fős határt. Az öt legnagyobb szervezet taglétszáma 1000-2000 fő között van.

¹ Több kérdőívben a nyilvántartott tagok számánál a családok számát jelölték a válaszadók, ezekben az esetekben családonként átlagosan 5 fővel számoltunk.

Szervezeti taglétszám

A szervezeteknél dolgozó aktív tagok számánál is nagy szóródás látható, egy szervezetre átlagosan 16 ilyen személy jut, azonban ténylegesen ennél több aktív tag csak a szervezetek egynegyedénél található (19-150 fő). Két szervezet emelkedik ki a többihez képest, az egyik 90, a másik 150 aktív taggal rendelkezik saját bevallásuk szerint.

III. Működési feltételek megítélése

A kérdőívben kíváncsiak voltunk arra, hogy a szervezetek hogyan minősítik működési feltételeiket, megkértük őket, hogy osztályozzák ezeket ötfokú skálán megadott szempontok alapján (infrastrukturális, anyagi, humán erőforrás helyzetüket, kapcsolati rendszerük, stb.). A kapott értékeket százfokú skálára számoltuk át, ahol a százás értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, elutasítást stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, támogatottságot stb.) jelez.

A szervezetek működési feltételeik közül kapcsolati rendszereikkel vannak leginkább megelégedve. Legjobb kapcsolatban a Nagycsaládosok Országos Egyesületével (NOE) vannak, ezt követi a régióközpontokkal, más civil szervezetekkel és az önkormányzatokkal való kapcsolatok elégedettségi mutatója.

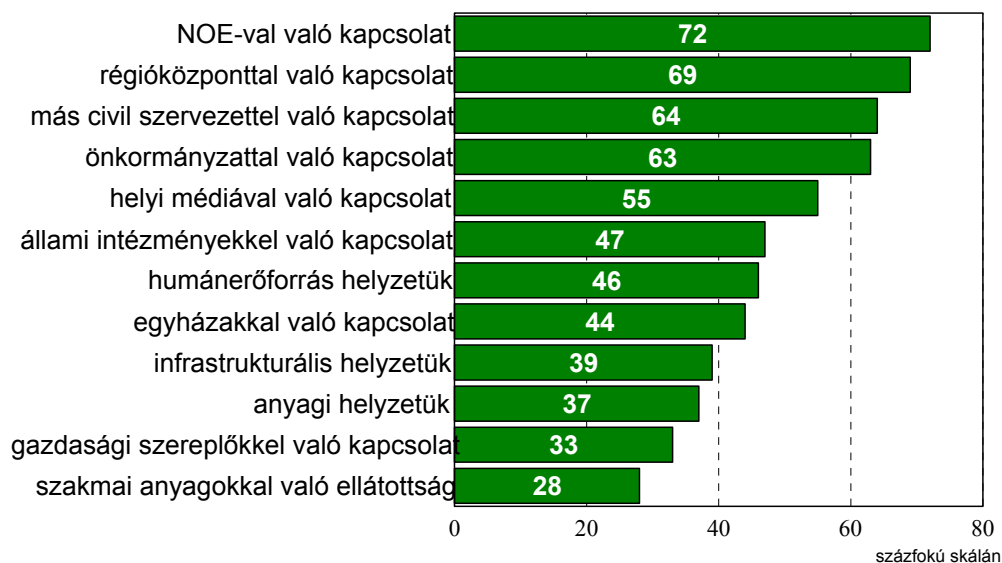
A helyi médiával és állami intézményekkel való kapcsolatuk megítélése már vegyes képet mutat, valószínűleg jó és rossz tapasztalataik alapján.

A gazdasági szereplőkkel, egyházakkal való kapcsolatukat ítélték meg a legrosszabbnak, amely mögött az állhat, hogy sok esetben nincs is szerves kapcsolatuk ezekkel a szereplőkkel, ezért adtak negatívabb válaszokat.

A mindennapi működésüket meghatározó feltételeik - mint anyagi, infrastrukturális, humán erőforrás helyzetük, szakmai anyagokkal való ellátottságuk - saját megítélésük szerint a legrosszabb, ebben várnak külső segítséget, támogatást.

A régebb óta működő és nagyobb taglétszámmal rendelkező szervezetek valamivel kedvezőbben ítélik meg működési feltételeiket, valószínűleg azért, mert náluk már jobban kialakultak ezek a feltételek a hosszú évek alatt, és talán nagyobb erőforrásaik vannak, mint kisebb létszámú társaiknak.

Hogyan minősítenék a saját szervezetük működési feltételeit?

A civil szervezetek részéről többször megfogalmazódik az a kívánság, hogy működésükhöz, programjaik és rendezvényeik hatékonyabb lebonyolításához szükség lenne többirányú segítségre. A szervezetek számára szükséges segítség két részre osztható: egyrészt információjellegű segítségnyújtásra, másrészt pedig technikai jellegű támogatásra számítanak.

Ezek feltárása érdekében megkérdeztük tőlük, hogy működésüket mi segítené, és ezeket a „szolgáltatásokat” milyen rendszeresen vennék igénybe.

A legtöbb szervezetnek elsősorban pályázati lehetőségekről szóló információkra és anyagi segítségre van szüksége, illetve a szervezetek fele pályázati tanácsadást, pályázatok operatív elkészítésében való segítséget is rendszeresen igénybe venne. Ezentúl szívesen – és viszonylag rendszeresen – fogadnák a képzésekkel kapcsolatos információkat, legkevésbé az alkalmi önkéntes munkaerő közvetítésre és könyvelési szolgáltatásra tartanak igényt a szervezetek.

A technikai jellegű támogatások közül a szervezetek közel felének nagy segítséget nyújtana Internet hozzáférési és számítógép használati lehetőség biztosítása, és sok szervezetnek a megfelelő helyiség is gondot okoz.

Az alábbi táblázatban összefoglaltuk az említések arányát az adott szolgáltatásokra, figyelembe véve, hogy milyen gyakorisággal vennék igénybe.

„Szolgáltatás”	rendszeresen igénybe venném	alkalmanként igénybe venném	nem venném igénybe	nem tudom
1. reklámlehetőség	14	69	16	1
2. technikai eszköz biztosítása	25	66	9	-
3. helyiség biztosítása	48	32	17	3
4. együttműködő partner szervezetek	27	69	1	3
5. anyagi segítség	65	34	1	-
6. nyomtatás	35	36	27	2
7. Internet használat	56	14	30	-
8. információ pályázati lehetőségekről	82	13	2	3
9. alkalmi önkéntes munkaerő közvetítése	12	41	38	9
10. kedvezményes fénymásolás	32	32	34	2
11. jogi tanácsadás, segítségnyújtás	28	66	3	3
12. képzésekkel kapcsolatos információk	43	51	1	5
13. címlisták (média, önkorm. civil)	34	54	9	3
14. pályázati tanácsadás, segítség a pályázatok elkészítésében	51	48	1	-
15. sajtókapcsolatok segítése	18	73	8	1
16. számítógép használat	48	13	39	-
17. könyvelési szolgáltatás igénybevétele	26	33	36	5
18. könyvelési tanácsadás	30	47	21	2

százalékos megoszlás

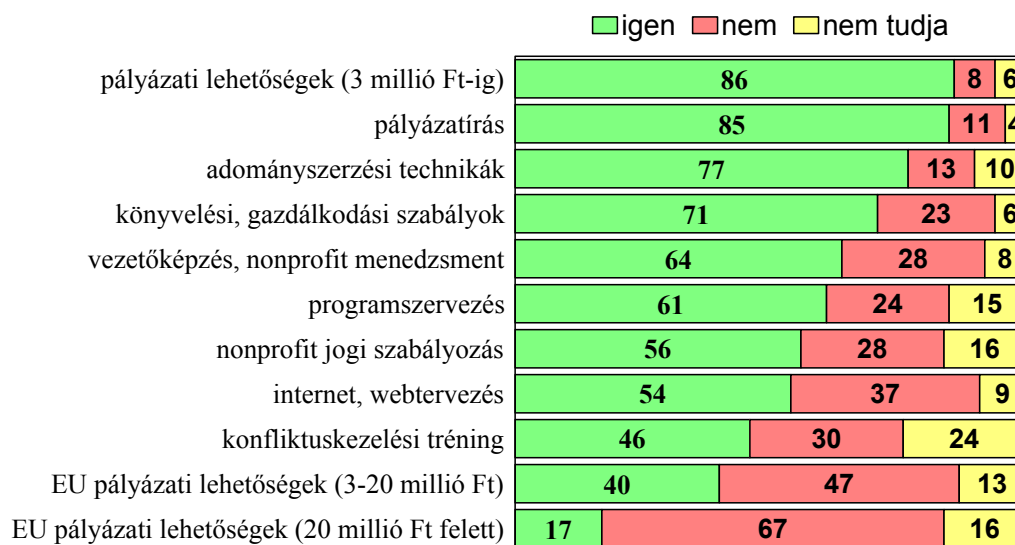
A fenti területek közül a fiatalabb szervezetek (2001 utáni alapításúak) főleg a reklámlehetőségeket, technikai eszközök biztosítását, kedvezményes fénymásolást, a jogi és könyvelési tanácsadást, és a képzésekkel kapcsolatos információkat vennék rendszeresen igénybe. Az 1995 előtt alapított szervezetek pedig az Internet használatot és a helyiség biztosítását preferálnák.

A nagycsaládos szervezetek szakmai munkájának erősödéséhez és fejlődéséhez elengedhetetlenül fontos, hogy a szervezeteknél dolgozó szakemberek - különösen az önkéntesek - megszerezzék a munkájukhoz szükséges tudást, illetve meglévő ismereteiket tovább növeljék. A szervezetek képviselői ennek tudatában vannak, és nyitottak is különféle nonprofit területtel kapcsolatos képzések, tréningek iránt.

Leginkább a pályázatírással és adományszerzési technikákkal kapcsolatos képzéseken képviseltetnék magukat a válaszadó szervezetek, de emellett a gazdálkodási kérdésekről szóló, illetve a nonprofit menedzsment képzésekből is tudnának profitálni.

Legkevésbé a nagyobb költségvetéseket igénylő EU finanszírozású pályázatok iránt érdeklődnek, amelyet talán magyarázhat az, hogy nem rendelkeznek a megvalósításhoz szükséges önerővel, humán erőforrással és infrastruktúrával.

Az alábbi tréningek, képzések közül melyeken vennének részt?

százalékos megoszlás

A szervezetek technikai eszközeit vizsgálva megállapítható, hogy többségük nem rendelkezik még az alapvető infrastruktúrával sem. A legtöbb helyen más szervezetek, teleházak, önkormányzatok eszközeinek igénybevételel oldják meg a programokhoz, működéshez szükséges szervezéseket, de több szervezet képviselője jelezte, hogy nagyon gyakran saját tulajdonú (privát) technikai eszközeit használja a szervezési munkálatokhoz.

Leginkább számítógéppel és nyomtatóval rendelkeznek a szervezetek, azonban internettel és egyéb technikai eszközzel (telefon, fénymásoló, faxkészülék, projektor) híján vannak, bár ezekhez legtöbbször szükség esetén hozzá tudnak jutni más úton.

Technikai eszköz	Rendelkezik vele	Nem rendelkezik vele, de hozzá tud jutni, ha kell	Nem rendelkezik vele, és nem is tud hozzáférni
1. színes televízió	9	62	29
2. videomagnó	6	64	30
3. videokamera	11	53	36
4. telefon fővonal	19	52	29
5. faxkészülék	21	46	33
6. mobiltelefon	29	52	19
7. fénymásoló	28	51	21
8. számítógép	38	49	13
9. nyomtató	32	52	16
10. személyautó	1	71	28
11. projektor	3	29	68
12. Internet	22	63	15

százalékos megoszlás

A költségvetési helyzetet tekintve megállapítható, hogy az utóbbi években összességében a szervezetek forrásai valamelyest növekedtek, amelyet mutat, hogy az egy szervezet általi minimális és maximális források száma is több lett évről-évre, illetve a vizsgált szervezetek költségvetéseit összeadva is növekvő tendencia mutatható ki. Ugyan a korábbi évek számaira kevesebb szervezeti képviselő tudott visszaemlékezni, de arányaiban mégis csak pozitív javulás látható. Mindehhez azonban hozzá kell tenni azt is, hogy a szervezetek között nagyon nagy szóródások mutathatóak ki, mindhárom évben a szervezetek 60 százaléka maximum 600.000 Ft-ból gazdálkodott, és 25 százalék esetében haladta meg az éves büdzsé az 1 millió forintot. Egy szervezet rendelkezett 10 millió Ft feletti költségvetéssel (2004-ben 14 millió, 2005-ben 21 millió, 2006-ban 27 millió), az átlagok és szóródások nagy számai ennek is köszönhetőek.

Év	Szervezetek száma	Min. éves költségvetés (ezer forint)	Max. éves költségvetés (ezer forint)	Szervezetek költségvetése összesen (ezer forint)	Átlag (ezer forint)	Szóródás (ezer forint)
2004	48	20	14.248	50.403	1.050	2.253
2005	54	40	21.000	69.925	1.295	2.975
2006	57	60	27.000	91.746	1.610	3.858

A legtöbb szervezet bevételei nagyrészt pályázati forrásokból és tagdíjából tevődnek össze, közel 50 százalékukat azonban a helyi önkormányzatok is támogatják, illetve SZJA 1%-ban is részesednek. Adományozók és más mecénások a szervezetek 40 százalékát támogatják, európai uniós forrásokat csak kettő egyesület tudott lehívni 2006-ban.

Kiadási oldalon a források alapvetően programköltségekre fordítódnak (átlagosan közel ötven százalékuk), illetve irodaeszközök beszerzésére, kommunikációs költségekre, utazási és szállítási költségekre. Munkabérre a szervezetek 8 százaléka ad ki pénzt, infrastruktúra-fejlesztésre és bérleti díjakra egynegyedük, reklámköltségekre pedig minden tizedik szervezet.

A tavalyi évben a kutatásban résztvevő nagycsaládos szervezetek 21 százaléka egy pályázatot sem adott be, 16-16 százalékuk egyet vagy kettőt, 12 százalék pedig hármat. További egynegyedük 4-6 pályázatot készített el, 10 százalékuk pedig 10-15 projektjavaslatot nyújtott be.

A nyertes pályázatok tekintetében a szervezetek 35 százalékának nem volt sikeres pályázata, 24 százalékuknak egy nyertes, 22 százalékuknak pedig 2-3 db. További 16 százalékuk 4-9 sikeres pályázatot könyvelhetett el magának, illetve két egyesület pedig 10 illetve 12 db-ot.

IV. Szektoriális együttműködések

A helyi szervezetek gyakran különféle módon kerülnek kapcsolatba a helyi önkormányzatokkal, ezért részletesen fel kívántuk táni, hogyan is történnek ezek települési szinten. A szervezetek a helyi önkormányzatokkal legtöbbször a forrásszerzés, közös pályázatok és vélemény-, tapasztalatcsere útján kerültek kapcsolatba. A különféle önkormányzati feladatátvállalások és kiszereződések csak a szervezetek 16 százalékánál fordult elő.

Az alábbi területeken kapcsolatba került a helyi önkormányzattal?

	Igen	Nem	Nem válaszolt
1. az önkormányzat alapító, társalapító	-	82	18
2. közcélú feladat átvállalása	16	71	13
3. önkormányzat megbízta valamilyen egyéb feladattal	16	68	16
4. rendszeres anyagi támogatást kap az önkormányzattól	23	65	12
5. eseti anyagi támogatás az önkormányzattól	65	29	6
6. rendszeres infrastrukturális támogatás az önk-től	15	69	16
7. eseti infrastrukturális támogatás az önkormányzattól	15	69	16
8. szakmai tanácsokat, segítséget kapott	29	55	16
9. önkormányzattal közös pályázatok, rendezvények	38	50	12
10. véleményét kikérte az önkormányzat	38	50	12

százalékos arány

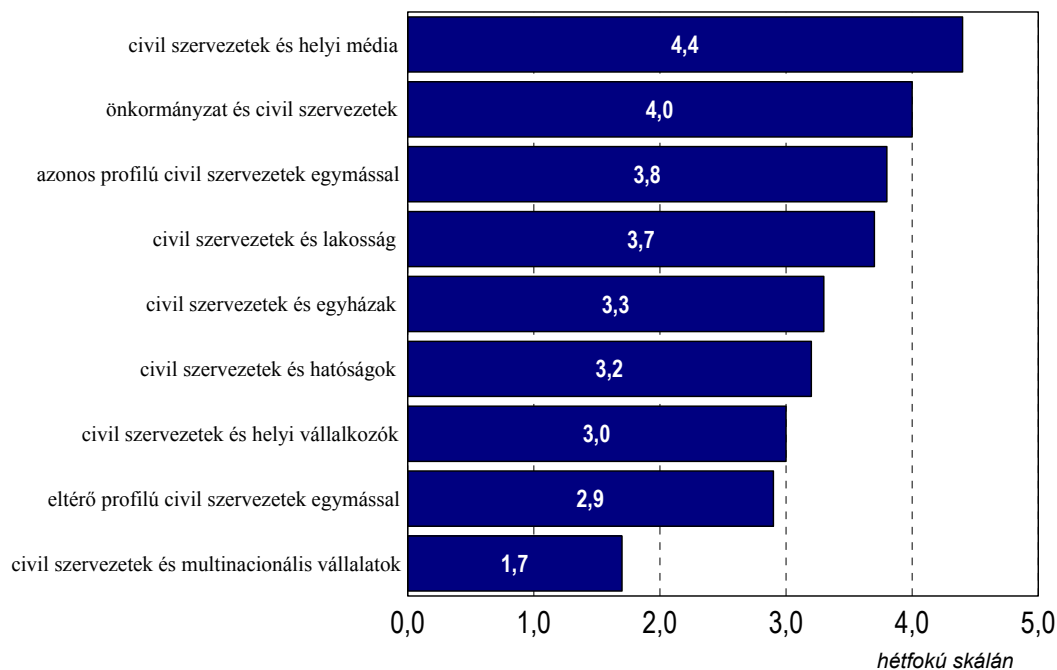
A szervezetek saját településeiken belüli kapcsolatait vizsgálva megállapítható, hogy helyi szinten igen jól kiépült kapcsolatrendszerük van, szinte minden helyi intézménnyel (a gyermekjóléti szolgálattal, művelődési házakkal, iskolákkal) és szervezettel (idősügyi szervezetekkel, ifjúsági szervezetekkel) élő, működő kapcsolatuk van. Regionális vagy országos kapcsolataik száma már kevesebb, itt elsősorban a régióközpontokkal, más településeken működő nagycsaládos szervezetekkel, Vöröskereszttel, Levegő Munkacsoporttal, Élelmiszerbankkal és NOE-val kialakított együttműködéseket említették; külföldi kapcsolatot két szervezet említett.

Gyakran beszélünk arról, hogy akár helyi szinten is a jövőbeni fejlődés kulcsa lehet a szektorok közötti együttműködések, azonban ezek még gyakran kezdetleges állapotban vannak, illetve mértékük és intenzitásuk is eltérő lehet. Megkértük a szervezetek képviselőit, hogy értékeljék saját településükön a szektorok közötti együttműködéseket egy hétfokú skálán, ahol egyes jelentette, hogy egyáltalán nem működnek együtt, hetes pedig azt, hogy teljes mértékben megteszik ezt az adott szereplők.

Meglátásuk szerint a civil szervezetek és a helyi médiák tudnak a legjobban együttműködni helyi szinten, ezt követik az önkormányzat-civilek és az azonos profilú civil szervezetek közötti együttműködések. Érdekes eredmény, hogy a civil szervezetek és a lakosság közötti együttműködések mértékében mintha megoszlának a vélemények, ami azért fontos, mert emögött akár egy öndefiníciós probléma is meghúzódhat. Civil szervezetek talán már nem a lakosság felé szeretnének közvetíteni, illetve elsődleges célcsoportjuknak már nem őket tekintik?

A civil szervezeteknek az együttműködések legnehezebben a vállalkozókkal és multinacionális cégekkel mennek, azonban szintén érdekes dolog, hogy szinte ezekkel egy szintre tették az eltérő profilú civil szervezetekkel való együttműködések mértékét is.

Szektorok közötti együttműködések mértéke

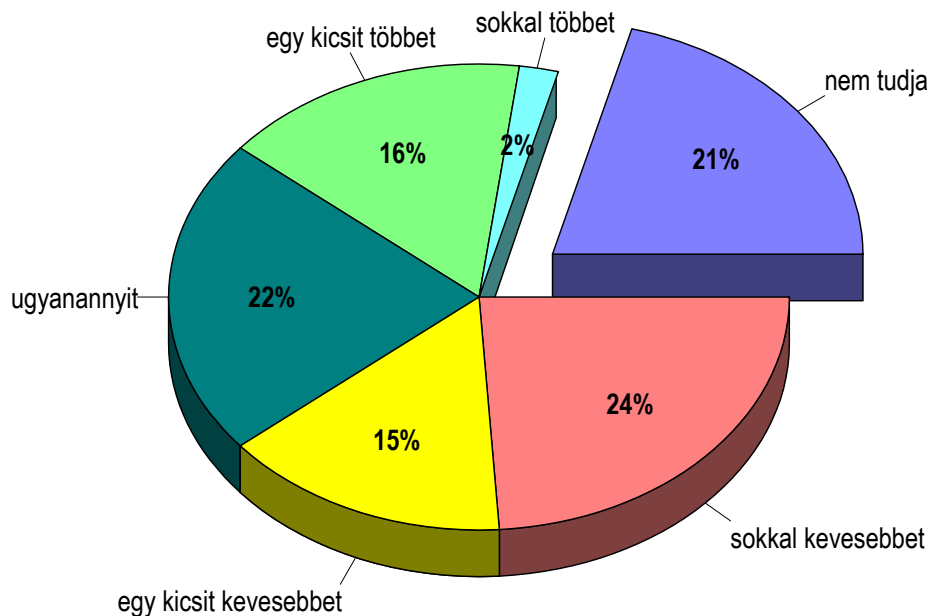
Nyitott kérdés formájában a szervezetek képviselői megoszthatták tapasztalataik alapján, hogy milyen problémákkal, nehézségekkel találkozhatnak az együttműködések során (önkormányzati, piaci, civil szervezetekkel való együttműködések során), a kérdésre az alábbi válaszokat kaptuk:

- Érdemtelenység (tagok, hatóságok, önkormányzat felől);
- Állandó időhiány a vezetőség sokrétű feladata miatt;
- Más civil szervezetek nem írnak pályázatokat, így együttműködésről nem lehet szó;
- Civilek között presztízs- és forrásokért való harc van;
- A piaci szereplők szerint a civilek még nem felkészültek a partnerségre;
- Az önkormányzatok a pályázatokat „saját” civileikkel valósítják meg;
- Érdeellentétek (civilek között is);
- Adminisztrációs és pályázatírási nehézségek;
- A pályázatok száma csökken;
- A multinacionális cégek csak nagyobb egyesülettel állnak szóba;
- Kolduló egyesületnek tartják nagycsaládos szervezeteket;
- A jó együttműködések kialakításához sok időre van szükség;
- A vállalkozók nem látják meg a civilek mögött álló tömegbázist;
- A NOE tagságnak sok tag nem látja értelmét, mert ritkán részesülnek az adományokból, mivel messze vannak a fővárostól;
- Időhiány és pénztelenség;
- A helyi szereplők nehezen megszólíthatóak, önkormányzat elzárkózó;
- Az öregebb szervezetek nehezen fogadják be az újakat;
- Politikai befolyás;
- Kevés az információ egymás tevékenységéről;
- Rendszeres támogatások hiánya;

- A régi ismerősöknek az önkormányzatok több pénzt adnak;
- A nagycsaládos szervezeteket inkább szociális, karitatív oldalairól ismerik, kevésbé az értékmegőrző, jövőbe mutató tevékenységükről;
- Sok program csak ötletszerűen alakul ki (ad hoc), nincsenek állandó jellegűek;
- Nem megfelelő az információáramlás;
- Nincs olyan hely, ahol a civilek tudnának találkozni.

Bár még eléggé az önkormányzati ciklus elején vagyunk, de kíváncsiak voltunk arra, hogy a szervezetek szerint a mostani ciklusban az önkormányzatok az előző ciklushoz képest többet vagy kevesebbet fordítanak civil szervezetek támogatására. Összességében a válaszadók közel 40 százaléka úgy véli, hogy kevesebb támogatás jut a civileknek most, mint korábban, és 18 százalék gondolja mindezt fordítva. A válaszadók 22 százaléka látja úgy, hogy a támogatás mértéke nem változott, 21 százalék pedig nem tudott érdemben állást foglalni a kérdésben.

Az önkormányzat ebben a ciklusban mennyit fordít civil szervezetek támogatására az előző ciklushoz képest?

V. Összegzés

Ahogy a kutatás eredményeiből is látható, a nagycsaládos szervezetek helyzete Magyarországon elég vegyes képet mutat.

A szervezetek „hálója” szinte az egész országot lefedik, egy jó és nagy potenciális erővel rendelkező hálózatról van szó. A nagy szervezeti tagsággal és sok önkéntessel rendelkező szervezetek/csoportok helyi szinten komoly szereplők, és legnagyobb erősségük éppen a mögöttük lévő tagsági támogatás és bizalom. Másik fő potenciáljuk, hogy tisztában vannak a helyi szintű problémákkal, sokszor megoldási javaslatokat is tudnak megfogalmazni, és készek az együttműködésre más helyi szereplőkkel.

Ezek az együttműködések azonban sokszor még kezdetleges állapotban vannak, illetve több helyen az önkormányzati, piaci és egyes civil szervezetek érdektelensége, ellenállása miatt nehezen alakulnak ki. Kérdés, hogy a nagycsaládos szervezetek a megfelelő technikákat alkalmazzák-e ezen együttműködések kialakítása érdekében, illetve mivel tudnák még hatékonyabban segíteni a helyi közös fórumok és munkák létrejöttét, működését.

A szervezetek világosan tudják és megfogalmazták, hogy milyen területeken kell nekik fejlődni, milyen feladatokban várnak szakmai vagy technikai segítséget, akár a NOE-től is. Úgy gondolom, hogy ezekre az észrevételekre adott reakciókkal nagyban lehetne segíteni a magyarországi nagycsaládos szervezetek munkáját és a célcsoportjaik felé kifejtett hatékonyságot.

Készítette: Ruff Tamás